gemeente harderwijk

Gemeenteraad Harderwijk
Postbus 149 3840 AC
HARDERWIJK

datum: 15 december 2022
ons kenmerk: 02430000100596 / 02430000421536
uw brief van:
uw kenmerk:
onderwerp: Beantwoording aangenomen Motie Verheldering financiële stromen afval, CDA, Harderwijk Anders en PvdA

Geachte leden van de gemeenteraad van Harderwijk,

Op 17 februari jl. heeft uw gemeenteraad een motie aangenomen om verheldering te krijgen in de financiële stromen met betrekking tot afval. Met deze brief geven wij u antwoord geven op de gestelde vragen in de motie.

Op 1 januari 2022 is het nieuwe afvalbeleid ingegaan: Van Afval Naar Grondstof, Harderwijk op weg naar een circulaire stad (VANG-strategie) (raadsbesluit 9 juli 2020, registratienummer 20h0001735 / h200017936). Het doel van dit nieuwe beleid is om de hoeveelheid restafval omlaag te brengen en het percentage gescheiden schone grondstoffen te laten stijgen. Daarvoor zijn de volgende beleidsmaatregelen:

- een nieuwe berekenwijze van de afvalstoffenheffing: een vast en een variabel deel.
    - het vaste deel verschilt per eenpersoons- en meerpersoonshuishouden (€ 70,75 en € 110,75);
    - het variabele deel wordt bepaald op basis van het aantal aanbiedingen restafval (volume/frequentie). Inwoners kunnen hiermee zelf invloed uitoefenen op de hoogte van de afvalstoffenheffing: als je goed afval scheidt en daardoor minder restafval overhoudt, hoef je ook minder vaak je restafvalcontainer aan te bieden of minder vaak een zak te storten in een ondergrondse container en betaal je dus ook minder. Dit is vergelijkbaar met andere nutsvoorzieningen, zoals gas, water en elektra;

organisatie eenheid: Team Ruimtelijk Beleid
behandeld door: R.H. Speijer
telefoonnummer: 0341 411 911
bijlage(n): 6

Havendam 56
Correspondentieadres:
Postbus 149
3840 AC Harderwijk
T 0341 411 911
F 085 110 8515
E info@harderwijk.nl
I www.harderwijk.nl
B NL44 BNGH 0285 0033 13

- uitbreiding van het serviceniveau:
    - twee keer per jaar gratis grof vuil wegbrengen naar het milieupark;
    - gratis wegbrengen van verpakkingsmateriaal dat is gemaakt van plastic, metalen en drankenkartons (PMD) naar het milieupark en;
    - de uitbreiding GFT-verzamelcontainers voor groente-, fruit- en tuinafval voor hoogbouw, stapelbouw en binnenstad)
- communicatiecampagne;
- afvalcoaching.

Het doel van het variabele tarief is dat mensen bewuster met hun afval omgaan en daardoor zelf invloed hebben op de hoogte van hun afvalstoffenheffing. Bij optimale afvalscheiding betaalt men minder dan wanneer men niet zou scheiden. Dit volgens het principe van ‘de vervuiler betaalt’. Het vaste tarief van de afvalstoffenheffing is ten opzichte van vorige jaren verlaagd en daar bovenop komt een variabel tarief per lediging of inworp van restafval, dit als prikkel om het afval beter te scheiden. De genoemde flankerende beleidsmaatregelen gaan daarbij helpen.

Inwoners zijn duurder uit dan voorheen

In de constateringen van de motie wordt gesteld dat bij eenzelfde frequentie van het aanbieden van restafval inwoners ten opzichte van vorige jaren € 86,75 méér kwijt zijn aan afvalstoffenheffing. Dat klopt. Deze stelling behoeft echter nuancering. De stelling gaat uit van het feit dat mensen hun gedrag niet zullen veranderen. Echter, bij de invoering van een vast tarief en een variabel tarief zien we in andere gemeenten dat huishoudens gemiddeld nog 14-15 keer hun restafvalcontainer aan de weg zetten om te laten legen. Wanneer we in onze berekeningen ervan zouden uitgaan dat ieder huishouden nog steeds 26 keer de restafvalcontainer aan de weg zou zetten en dat blijkt in de praktijk nog maar 14 of 15 keer te zijn, dan krijgen we als gemeente onvoldoende variabele inkomsten binnen om de afvalkosten te kunnen betalen. Dit wordt de diftar-paradox genoemd: mensen scheiden beter hun afval, maar gaan per saldo toch meer betalen. Dat hebben we geprobeerd te voorkomen met de huidige tarieven en de berekeningen daarachter.

De eerste monitoringscijfers laten ons zien dat mensen inderdaad bereid zijn om zorgvuldiger met hun afval om te gaan. Dat geldt uiteraard niet voor iedereen. Er zijn mensen die heel fanatiek hun afval scheiden en minder afval in huis halen en daardoor hun restafvalcontainer in het eerste kwartaal nog maar één keer aan de weg hebben gezet. En er zijn mensen die er voor kiezen om hun restafvalcontainer iedere veertiendagen aan de weg te zetten. Het merendeel van de huishoudens biedt de restafvalcontainer minder vaak aan dan voorheen en zullen op de geprognotiseerde aantal aanbiedingen uitkomen. De beweegredenen zullen divers zijn. Mensen hebben met het huidige beleid meer dan voorheen invloed gekregen op de hoogte van hun uiteindelijke afvalstoffenheffing. En we zien nu al dat dat werkt. Uiteindelijk gaat om het behalen van milieuresultaten en vermindering van de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden.

De huishoudens in hoogbouw, stapelbouw en binnenstad die gebruikmaken van een ondergrondse restafvalcontainer met afvalpas en met ingang van juli dit jaar GFT kunnen gaan scheiden, hebben nog eens een tegemoetkoming in de kosten gekregen op het vaste tarief van 2022 (motie november 2021).

Voor een éénpersoonshuishouden is dat € 45, - en voor een meerpersoonshuishouden is dat € 64,50. De tegemoetkoming is verrekend met de aanslag afvalstoffenheffing 2022 die men in februari 2022 heeft ontvangen. Daarnaast wordt het variabele tarief voor mensen die gebruik maken van een ondergrondse restafvalcontainer met afvalpas voor 2022 daarbovenop gemaximeerd (motie februari 2022).

De stijging van € 86,75 ten opzichte van 2021 zal slechts gaan om een kleine groep huishoudens die ervoor kiest om het afval niet of nauwelijks te scheiden. Een andere deel van de huishoudens zal juist goedkoper uit zijn dan voorheen omdat zij hun afval zo goed mogelijk gaan scheiden.

Relatie afvalverwerker Omrin / Afvalsturing Friesland
Omrin bestaat uit twee separate vennootschappen: Afvalsturing Friesland voor de verwerking van afval en Fryslan Miljeu voor de inzameling van afval. In deze context spreken we over Afvalsturing Friesland. Als gemeente zijn wij aandeelhouder en opdrachtgever van afvalverwerker Afvalsturing Friesland. Wij zijn aandeelhouder naar rato van inwoneraantal.

Via de aandeelhoudersconstructie hebben wij invloed op de vennootschap. Zo hebben we een commissaris voorgedragen en wordt aan de aandeelhoudersvergadering statutair bepaalde keuzes voorgelegd. Positieve bedrijfsresultaten vloeien terug naar de aandeelhouders in de vorm van lagere tarieven of aanvullende dividenduitkeringen.

Op basis van de overeenkomst zijn we per 2021 overgestapt van een contracttarief naar een aandeelhouderstarief dat lagere verwerkingstarieven kent. Het is de verwachting dat de verwerkingstarieven onder gelijkblijvende omstandigheden (waaronder gemeentebeleid) de resterende contractperiode tot 31-12-2024 niet of weinig zullen stijgen. Het Harderwijks restafval (incl. PMD) wordt in Heerenveen/Oudehaske gesorteerd naar grondstoffen en restafval. Het uiteindelijke restafval dat overblijft wordt verbrand in Harlingen.

In 2021 is 9.993 ton aan Harderwijks huishoudelijk restafval aangeleverd via de containers bij de mensen aan huis en via de bovengrondse en ondergrondse verzamelcontainers. Dit komt overeen met 205 kg/inwoner/jaar. Met behulp van de nascheidingsinstallatie is 66 kg/inwoner grondstoffen uit het restafval gehaald. Dit betekent dat uiteindelijk per inwoner 139 kg restafval per inwoner is verbrand.
Ingezameld restafval per persoon in 2021 totaal: 205 kg. Daarvan is:

- PMD: 26 kg
- Zand/grond, stukjes glas en porselein: 9 kg
- Organisch materiaal: 31 kg
- Restafval naar verbanding: 139 kg.

Het verbranden van het afval gebeurt in een zogenaamde reststoffenenergiecentrale. Deze staat in Harlingen. Bij het verbranden van afval komen energie, warmte en stoom vrij. De opgewekte energie wordt geleverd aan de huishoudens in de nabije omgeving en de warmte wordt geleverd aan bedrijven op hetzelfde bedrijventerrein. Stoom wordt geleverd aan Frisia voor de zoutwinning. In de afzet van kunststof verpakkingsfracties (o.a. PE/PP/PET) scoort Afvalsturing Friesland goed. We hebben hier te maken met een groeimarkt en het toepassen van recyclaat in nieuwe producten.

De belangrijkste risico's voor de vennootschap liggen in de technische beschikbaarheid van de kapitaalintensieve installaties, de beschikbaarheid van afval en de ontwikkelingen op de energiemarkt. Langdurige stilstand, onvoldoende beschikbaarheid van afval of dalende energieprijzen kunnen een belangrijke impact hebben op het resultaat van Afvalsturing Friesland.

Antwoorden op de gestelde vragen
In uw motie heeft u een aantal vragen gesteld.

1. Inzicht te geven in het contract met Omrin en Aconov.
2. Met een analyse te komen waarbij gespecificeerd inzicht gegevens wordt in de volgende zaken:
    a. Opbrengsten afvalstoffenheffing over de afgelopen vier jaar
    b. Kosten + tarieven afvalinzameling door Aconov over de afgelopen vier jaar
    c. Kosten + tarieven afvalverwerking door Omrin over de afgelopen vier jaar
    d. Ontvangen winstuitkering Omrin over de afgelopen vier jaar
    e. Vergoeding Afvalfonds Verpakkingen 2021 o.b.v. nascheiding en bronscheiding over de afgelopen vier jaar.

Hierbij merken we op dat de afvalbegroting uit vele componenten bestaat er dat er naast de contracten met Aconov en Omrin ook diverse contracten zijn voor het inzamelen en verwerken van glas, textiel, grofvuil, klein chemisch afval, takken, elektrische en elektronische apparaten, etc. Maar ook contracten ten aanzien van reiniging en onderhoud van ondergrondse containers, op- en overslag van de afval- en grondstofstromen, de transport van de afval- en grondstofstromen, beheer en onderhoud van de toegangssytemen van de ondergrondse containers, et cetera. De mate van invloed op de totale kosten is beperkt, omdat deze voor een deel worden gevormd door prijzen op de wereldmarkt (autonome factoren), Europees beleid, Rijksbeleid (verbrandingsbelasting en sinds 2021 de CO2-belasting) en langdurige contracten. Hierbij horen ook personele lasten van medewerkers van de gemeente en het beheer en onderhoud van de (ondergrondse) containers.

Voor een andere deel kunnen de kosten én milieuresultaten worden beinvloed door flankerende beleidsmaatregelen en de mate van service. Denk daarbij aan de afvalcoach, langere openingstijden milieupark, twee keer per jaar gratis grofvuil wegbrengen, wegbrengen van PMD, etc. De maatregel om GFT inzameling bij hoogbouw, stapelbouw en binnenstad te organiseren is ongeacht het gemeentelijke beleid een zeer verstandige keuze van uw raad geweest, omdat vanuit Europa dit de komende jaren verplicht wordt.

Vraag 1: Inzage in contract met Omrin en Aconov
In de niet-openbare bijlagen (1A+1B) treft u de contracten van beide organisaties aan.

De afvalbegroting bestaat uit vele componenten, naast Aconov en Omrin hebben we ook diverse contracten voor het inzamelen en verwerken van glas, textiel, grofvuil, KCA, takken. Elektrische apparaten, etc.

Daarnaast zijn er contract voor onderhoud, beheer en schoonhouden van ondergrondse containers, op- en overslag van afval, transport, beheer en onderhoud van de toegangssystemen, etc. Hierbij komen dan ook nog de personele lasten en de doorberekening van overhead. Kortom, het speelveld is dusdanig breed dat wij u graag in deze breedte ook inzage willen geven in de kosten en baten van het huidige afvalbeleid.

Vraag 2A: opbrengsten afvalstoffenheffing over de afgelopen 4 jaar
De afvalstoffenheffing is de afgelopen jaren slechts trendmatige gestegen. Hierbij een overzicht.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishouden	171 vast	194 vast	194 vast	198 vast	201,50 vast	212 vast	229,75 vast + variabel gemiddeld, incl. 2x gratis grofvuil brengen

Kosten en tarieven Aconov
Aconov doet alleen de inzameling van restafval, oud papier en karton en GFT (en dus niet van andere grondstoffen). Daarnaast hebben we een contract met Aconov voor het containermanagementsysteem (CMS), de AfvalWijzer en de lease en beheer van rolcontainers. In 2018 en de eerste helft van 2019 hadden we een ander contract met Aconov, namelijk op basis van een tarief per afvalstroom x huisaansluitingen. Na de Europese aanbesteding zijn we halverwege 2019 over gegaan op een tarief per lediging. Hierbij merken we dat het aantal huishoudens in Harderwijk door de jaren heen is gegroeid. De genoemde bedragen zijn ex. btw.

Zie niet-openbare bijlage 2: voor kosten en tarieven Aconov

Kosten en tarieven afvalverwerking Omrin
Omrin doet de verwerking van ons restafval op basis van nascheiding van PMD. Over de jaren 2018, 2019 en 2020 betaalden we een contracttarief. Per 2021 zijn we overgestapt op een aandeelhouderstarief dat lager ligt dan het contracttarief.

Zie niet-openbare bijlage 3 voor kosten en tarieven Omrin

Zie niet-openbare bijlage 4 voor winstuitkering Omrin over afgelopen vier jaar

Ad. 2e. Vergoeding Afvalfonds Verpakkingen 2021 o.b.v. nascheiding en bronscheiding over de afgelopen vier jaar
Hierbij moet de opmerking geplaatst worden dat de onderhandeling over de tarieven 2022 en de daarop volgende jaren gestart zijn. Tevens dient er vermeldt te worden dat Nedvang een aanpassing van de vergoedingssystematiek heeft toegepast sinds 2020 voor bronscheiding en sinds 2021 voor nascheiding. Dit is ook terug te zien in de bijgevoegde Factsheet Nedvang.

Zie openbare bijlage 5: Factsheet Nedvang voor vergoeding Afvalfonds verpakkingen

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Harderwijk,

de heer J.P. Wassens
secretaris

de heer H.J. van Schaik
burgemeester